

ljišča preveč raztresena in razdrobljena, treba je, da se zložijo.

Večkrat se tudi ugovarja, da se večji zemljiški kosi ali parcele ne dadó tako lahko prodati. Toda kakor hitro se bode dobrota in hasnovitost zloženih zemljišč malo bolj pripoznala, se potem tudi polja ne bodo kar tje v en dan in brez prevdarka razdeljevala, in tudi se ne bo dopustilo, da bi vsi dediči le eno njivo podedovali.

Še celó pri takih zlozbah, h katerim je treba posestnike s silo priganjati, je razlastenje ali zamenjava zemljišč, ako se vrši na občno blagostanje ljudstva, popolnoma opravičeno ter ne sega nikakor nepostavno v privatna posestva, kar se najlože iz tega lahko sodi, da se je državno oskrbovalstvo že večkrat v gozdnih zadevah (glej našo gozdno postavo), kakor tudi pri odvezi zemljišč enakih sredstev ali naredeb posluževalo.

To so bistvene in najpotrebniše stvari, ki je je vsakemu kmetovalcu o zložbi zemljišč vedeti treba.

Konečno le še toliko pristavljam, da bi bilo pač želeti, da se zložba zemljišč, kateri se je že skoro povsod, koder se nahajajo omikani kmetijski posestniki, pot odprla, tudi pri nas na korist občnega kmetijskega blagostanja in zaželenega napredka prej ko prej izvrši.

Gospodarske skušnje.

Vrednost krompirjevca ali krompirjevega perja.

Če sežgeš 100 funtov popolnoma suhega krompirjevega perja, ostaja ti 17 do 18 funtov pepela. Tega se lahko prepričaš, kedar koli hočeš.

Isto tako pa je po obilih kemičnih preiskavah dokazano, da v 100 funtih krompirjevega pepela je kalija (pepelika, potašelja) 45 funtov in fosforove kisline 10 funtov.

Te številke kažejo same po sebi, kako napačno je, da se krompirjevo perje zametuje.

Glavno vprašanje je tedaj: kako se dá krompirjevo perje najbolj za gnoj porabiti? Temveč je rešitev tega vprašanja važna, ker dandanes kmetovalci veliko denarja potrošijo za to, da kupujejo gnojila, ki imajo pepelik in fosforno kislino v sebi, krompirjevo perje in enake pridelke pa zametujejo.

Kako veliko kalija se samo po vinoreji nogradom vzame, in kako malo se misli na to, da bi ga nogradom povrnili z rozgami, krompirjevim perjem in enacim gnojem.

Začeli so sicer nekteri umni gospodarji krompirjevo perje rabiti za mešani gnoj (kompot); al malo je še tacih pametnih kmetovalcev.

Gospodarji! nikar ne prezirajte teh naših besed.

Za hišne potrebe.

* Mazilo za čevlje. — Zopet je nastopil čas, ko bode treba imeti obuvalo, ktereга ne voda ne snežnica ne razmoči. Suha noga — pol zdravja: je starodaven pa resničen pregovor. Če tedaj hočeš v mokrem vremenu suh biti v nogah, napravi si sledeče izvrstno mazilo za čevlje: Na funt svinjske masti dodaj pol funta ribje masti in pomešaj oboje; kupi si za desetico kavčuka (gumija elastika) in za toliko tudi terpentinovega olja, pa zreži kavčuk na drobne kosčke in ga deni v terpentino olje, da se raztopi v njem. Ko se kavčuk v olji raztopi, zlij vse skupaj v urno mešano mast — in mazila imaš za čevlje, da nam boš hvaležen, dober kup in za dolgo časa.

Podučne stvari.

0 zavodih za uboge.

Po občinski postavi od 17. februarija 1866. leta, §. 28., odstavek 9., imajo občine skrbeti za uboge in za občinske dobrodelne naprave. V naših deželah še obstojé farni zavodi za uboge, kateri se oskrbujejo po dosedanjih postavah, in nekatere občine se potegujejo za to, da bi se ti farni zavodi izročili v oskrbovanje občinam (soseskam).

Da se v okom pride raznim zmotam gledé na pravice občin, se mora omeniti, da je v nekterih deželah, kakor v gornji in spodnji Avstriji, v Šleziji in na Koroškem, se ta zadeva uredila po posebnih deželnih postavah in dokler tudi mi nimamo take deželne postave, se dotične razmere ne morejo premeniti; vendar bode za ubožni zavod koristno, ako farna predstojništva v dobrem sporazumljenji z občinskimi pospešujejo dobrodelne namene.

V prevdarek toraj prinesemo zadevno postavo, ki je na Koroškem že veljavo zadobila in ki se glasi tako-le:

„Postava od dné 21. februarija 1870.,

veljavna za vojvodino Koroško, s katero se izdajo določbe za stran odprave farnih zavodov za uboge, in izročitve njihovega premoženja v oskrbovanje občinskih zastopstev.

Po nasvetu deželnega zbora Mojega vojvodstva koroškega ukazujem, kakor sledi:

§. 1. Farni zavodi za uboge so odpravljeni. Njihovo premoženje se ima izročiti krajnim občinam v oskrbovanje.

§. 2. Od izročitve so odločiti le tiste ustanove, katerih izročitev bi bila nasproti izrečno razodeti volji ustanovnika ali bistvu ustanove.

§. 3. Za oskrbovanje premoženja zavodov za uboge je pravilno (§. 5) pristojno zastopstvo one občine, v ktere okraju je farni zavod za uboge.

§. 4. Ako okraj farnega zavoda za uboge obsega več krajnih občin ali njihovih delov, se ima sedanje premoženje zavoda razdeliti med posamesne krajne občine po razmeri števila duš, ki pride iz dosedanjega okraja na te posamesne krajne občine.

§. 5. Ako se celo premoženje ali kateri njegov del zaradi tega razdeliti ne more, kjer je vsled izrečno razodete volje ustanovnika iz razdelitve izločeno ali ker bi se razveza skupnosti le z zgubo zgodila, je za oskrbovanje pristojno zastopstvo tiste občine, kateri gré po razmeri števila duš (§. 4) največi delež na skupnem premoženji. Ta ima vendar dolžnost, o takošnjem skupnem premoženji z zastopstvom drugih vdeleženih občin vsako leto polagati račun in jim znesek dohodkov po številu duš (§. 4) izmerjeni redno odrajtovati.

§. 6. Občina ima premoženje zavoda za uboge v samovlastnem področji gledé na posebne namembe oskrbovati, in posebej zapisovati.

§. 7. Občinska zastopstva so vendar upravičena, za oskrbovanje ubogih sestavljati posebne komisije, katerih ude izvoli občinsko zastopstvo izmed vseh, ki imajo v občini pravico voliti. Občinsko zastopstvo ima ustanoviti področje teh komisij. Po sestavi takošne komisije se pa občina ne more oprostiti ne svoje dolžnosti do preskrbovanja ubogih, ne zavez, ki izvirajo iz dolžnega oskrbovanja zavodovega premoženja.

§. 8. Milodari, ubogim zunaj cerkvá prostovoljno namenjeni in postavni dohodki se morajo tudi odsehmal zavodu za uboge odrajtovati. Državno in deželno postavodajstvo ustanavlja postavne dohodke.

§. 9. K postavnim dohodkom spadajo sedaj:
a) globe razne vrste;

- b) bira za uboge zunaj cerkvá in miloščina iz darilnic, zunaj cerkvá za uboge postavljenih;
 c) davščine od razstav in godeb;
 d) dražbini odstotki;
 e) tretjina za uboge iz zapuščin brez oporoške umrle svetne duhovščine;
 f) dohodki iz volil, ki jih je zapustnik brez natančne zaznambe namenil ubogim ali za blagor duše.

Ako se po besedah namembe takošnih dohodkov vdeležujejo zavodi za uboge raznih občin, se ima, gledé na razdelitev, ali ondi, kjer razdelitev ni dopuščena, kar se tiče oskrbovanja, ravnati po določbah §§. 4 in 5.

§. 10. Vsaj zunaj zavoda za uboge obstoječa oskrbnitva ustanov in naprav za ubožne namene veže dolžnost, popis njihovih darov in ubogih, katerim so bili dani, na prošnjo vročiti predstojniku one občine, v kateri imajo obdarovani ubogi domovinsko pravico.

§. 11. Politična oblastnija ima izvrševati izročitev premoženja farnega zavoda za uboge.

Vsi v tem obziru ali zarad razdelitve — §§. 4 in 5 — izvirajoči prepiri se imajo razsojevati, kakor drugi prepiri po postavnih stopinjah oblastnij.

§. 12. Zastran načina oskrbovanja zavodnega premoženja, pritožbe zoper določbe občinskega predstojnika in zoper sklepe občinskega odbora, po tem zastran pravice do nadgledovanja veljajo dotične določbe občinskega reda koroškega.

§. 13. Ako zavode za uboge že sedaj občina oskrbuje, odpadejo tudi z obzirom na te vse dosedaj veljavne stesnjave in določbe, ki se s pričujočo postavo ne strinjajo, ako niso utrjene s posebnimi naredbami ustanovnika.

§. 14. Ta postava stopi v veljavnost dné njenega razglašenja. Zvršiti se to postavo naroča ministroma notranjih zadev in bogočastja in nauka. Onadva imata pravico, potrebne izpeljavne ukaze izdati po primerni poti“.

„Slov. Prav.“

Znanstvene stvari.

Poročilo

o XXIII. skupščini Matičinega odbora

2. novembra 1871.

(Dalje.)

Predno se prične važna ta stvar pretresovati, naj slavnemu odboru objavim, da sta mi danes od dveh gg. vnanjih odbornikov v tej zadevi došla dva dopisa.

a) Gosp. dr. Ulaga piše:

„Edino praktična misel je, da sl. deželni odbor v rečeni namen zdatne pomoči privoli. Ker pa knjige pridejo v prodajo in se bodo gotovo lahko oddajale, bode se menda vendar v Ljubljani našel založnik, ki ne bode zahteval, da se mu kar prvo leto povrnejo vsi stroški. Po mojih mislih bilo bi toraj odseku največ skrbeti za to, da najde založnika. Da bi pa Matica kaj prikladala, za to jaz nisem, ker ona dela za vse Slovence; dobrota zastran slovenskega učnega jezika v realki in gimnazijah zadela je pa žalibože le brate naše na Kranjskem. Da je le nekoliko upanja, da enaka drobtina z vladne mize pade tudi nam drugim zapuščenim Slovencem, potem bi z veseljem rekli: pustimo za par let vse drugo na stran in izdajajmo dobre šolske knjige“.

b) Gosp. dr. Gr. Krek pa piše:

„Skladam se samo s točko b) odsekovega nasveta, a nikakor ne s točko a), ker 1. naša Matica ni zaloga šolskih knjig, ampak glasilo slovenskega znanstvenega življenja; ker 2. društveniki gotovo ne bodo zadovoljni,

da se mahoma prekucne celo dosedanje delovanje društva v smislu, ktere ne opravičuje nobena točka društvenih pravil, in 3. ker je moje prepričanje, da bode društvo po tem potu, mesto si novih udov pridobiti, mnogo mnogo dosedanjih zgubilo, a novih gotovo ne pridobilo. — Za šolske knjige skrbeti dolžnost je vse družih faktorjev, nego našega edinega znanstvenega zavoda in zarad tega sem sicer za denarno podporo, a nikakor ne za to, da bi enake knjige bile lastnina slovenske Matice. — Tudi pridejo knjige, ako jih Matica izdá, v večem številu v roke tacega občinstva, ki tacih knjig ne potrebuje, to je, društvenikov slovenske Matice, nego v roke dijakov, za ktere so namenjene. — Jaz sem toraj odločno proti temu, in prosim, da se to tudi stavi v zapisnik“.

Po prebranem poročilu prične se živa obravnava predlogov. — Prvi poprime besedo gosp. dr. Razlag ter vpraša g. Šolarja, ali mu je znano, kaj vlada misli storiti o izdavanji knjig zo slovenske srednje šole?

Gosp. Šolar odgovori, da on toliko vé o tem, kolikor vedó štirje svetovalci c. kr. šolskega sveta, ki so tudi v Matičinem odboru; zalog gimnazijskih šolskih knjig je pasiven in v državnem proračunu ni nobenega zneska, ki bi bil va-nj postavljen v ta namen. Iz teh razlogov je ministerstvo že odbilo rokopis, ktereja je prav za primerne spoznalo. Šolskih knjig pa živo potrebujemo.

Gosp. dr. Bleiweis vpraša, kako so za druge národe na svetlo prihajale dotične šolske knjige? — Gosp. dr. Costa iz zapiska šolskih knjig državne zaloge prebere oddelke, katerih prvi našteva knjige za ljudske, drugi za meščanske, tretji pak za srednje šole; med temi se v njem nahaja mnogo knjig za druge národe, za slovenski narod pa samo dr. Miklošičeva berila za više gimnazije.

Gosp. dr. Bleiweis na to zopet poprime besedo ter dalje govori: Prepričali smo se, kako je vlada v začetku stregla drugim narodom, zakaj bi z nami, ki v tem obziru tudi stojimo v začetku, drugače ravnala, pač ne sprevidim. Al žalostna skušnja nam kaže, da ministerstvo ni v natis sprejelo g. Šolarjevega rokopisa, če tudi je izreklo, da je primeren. — Jaz sem zoper to, da bi g. Šolarjev rokopis Matica založila, ker ga ne more dati svojim družbenikom in ker tega tudi ne dopusti proračun Matičin za 1872. leto. — Toda knjigi „Pokornijevega živalstva in rastlinstva“ ste za Matičine ude in silno potrebni za naše srednje šole. Predno dalje govorim o teh knjigah, rad bi vedel, ali je neobhodnje treba, da izidete s podobami, ki ju jako podražé? Saj se lahko po ceni dobé take slike, ki se obešajo na šolske stene; tudi imamo deželni muzej, kjer si učenci živali ogledajo, kakoršne so v naravi.

Gosp. Tušek odgovarja, da slik sicer ni neobhodnje treba, saj tudi Pokornijevi knjigi jih niste imeli, ali jako koristne so; učenci nemškega oddelka imajo v rokah knjige s podobami, slovenskih oddelkov učenci ne bi smeli biti na slabejšem.

Gosp. dr. Costa pravi: splošnja je tožba, da so šolske knjige predrage, stariše jako težko stane kupovati jih, in slike nam skoraj za dve tretjini podražite omenjeni knjigi.

Gosp. dr. Zupanec je te misli, da se brez podob nikakor ne bi smeli dati na svetlo.

Gosp. Lésar dostavi, da tudi Pokornij bi javalne privolil knjigi posloveniti in prevod izdati brez podob.

Gosp. Marn zagovarja izdajo s podobami.

Gosp. dr. Costa pravi, da nam bode s tema knjigama sicer nekoliko, a vendar malo pomagano, ker bode treba še mnogo družih šolskih knjig, za ktere je treba hraniti novce.